

Τιμώντας τον «Μεγάλο Δάσκαλο» της Ψαλτικής Πέτρο Πελοποννήσιο

/ [Πεμπτουσία](#)

Ο Πέτρος ο Πελοποννήσιος αποτελεί σημαντικό σταθμό στην ιστορία της εκκλησιαστικής μουσικής μετά την Άλωση και ως την εποχή μας. Με το έργο του επιτέλεσε μια σημαντική τομή, βάζοντας ανεξίτηλη τη σφραγίδα του στο νεώτερο εκκλησιαστικό μέλος. Το πηγαίο και ιδιοφυές μουσικό του ταλέντο, αλλά και τη μεγάλη σε εύρος και ένταση δραστηριότητά του, τον κατέταξαν στις μεγάλες μορφές της ψαλτικής τέχνης, μαθήματα του οποίου ψάλλονται αδιάκοπα μέχρι σήμερα από τους θιασώτες της λόγιας και κλασικής ψαλτικής τέχνης.

Με αφορμή την ετήσια εορτή (29 Ιουνίου) με την οποία τιμάται η μορφή του Πέτρου Πελοποννησίου στη γενέτηρά χώρα του τη Λακεδαιμονία, η «Πεμπτουσία» συνομίλησε με τον Πρωτοψάλτη της Ιεράς Μητροπόλεως Μονεμβασίας και Σπάρτης και Πρόεδρο του Μουσικού Συνδέσμου Λακωνίας «Πέτρος ο Πελοποννήσιος», Παναγιώτη Τζανάκο.

Πεμπτουσία: Να μας πείτε λίγα λόγια γιατί θεωρείται τόσο μεγάλη φυσιογνωμία της νεότερης ψαλτικής ιστορίας ο Πέτρος ο Πελοποννήσιος;

Παναγιώτης Τζανάκος: Θεωρώ τον Πέτρο την μεγαλύτερη ψαλτική φυσιογνωμία της νεώτερης ψαλτικής για ένα απλό και ταυτόχρονα καίριο λόγο. Γιατί κατά συντριπτικό ποσοστό που αγγίζει το 95% οτιδήποτε ψάλλεται με βυζαντινή παρασημαντική σήμερα από Αναστασιματάριο, Ειρμολόγιο και Δοξαστάριο στις όπου γης ελληνόφωνες Εκκλησιές μας, είναι δικό του συνθετικό έργο. Και μπορεί νεώτερα μέλη να φέρονται με ονόματα άλλων μελοποιών, όμως ουσιαστικά η βάση τους είναι από αυτά του Πέτρου. Παράδειγμα το Αναστασιματάριο και το Ειρμολόγιο τα φερόμενα ως του Ιωάννη. Μία απλή αντιπαραβολή με τα πρωτοεκδοθέντα αρχικά του Πέτρου πείθει τον καθένα. Επίσης στο σύντομο Δοξαστάριο. Στα περισσότερα νεώτερα Δοξαστάρια οι εκδότες έλαβαν το αρχικό αυτούσιο μέλος του Πέτρου, του πρόσθεσαν θέσεις εκ του αργού και μερικές άλλες «εντυπωσιασμού» και παρουσίασαν νέο δήθεν δικό τους Δοξαστάριο.

Π: Τα κίνητρά σας είναι καθαρά »τοπικιστικά»; Πως προέκυψαν οι εορταστικές εκδηλώσεις για τον Πέτρο;

Π.Τζ.: Όλοι ξέρουμε ότι ο Πέτρος είχε καταγωγή από την Λακεδαίμονα. Ο ενταύθα τοπικός Μουσικός Σύνδεσμος (Ιεροψαλτών) Λακωνίας φέρει το όνομά του. Επίσης ο ΟΦΕΛΠ παρ' ότι περισσότερο διαδικτυακός όμιλος, έχει έδρα την Σπάρτη.

Αυτονόητο λοιπόν καθίσταται ότι τις ένεκα τιμής προς τον Διδάσκαλο ετήσιες εκδηλώσεις μας τίς πραγματοποιούμε στην Λακεδαίμονα. Όμως ο Πέτρος είναι παγκόσμιος, τιμάται και ψάλλεται όπου γης και τελευταία και σε άλλες γλώσσες.

Π.: Ποιο το νόημα της μελέτης και προβολής του μουσικού έργου του Πέτρου από τον ΟΦΕΛΠ (Όμιλος Φίλων Έργου Λαμπαδαρίου Πέτρου) για το σήμερα; Αποτελεί μια πρόταση για επαναφορά των κλασικών μαθημάτων στα ψαλτικά αναλόγια;

Π.Τζ.: Η μελέτη και η προβολή του έργου του Πέτρου παρ' ότι γίνεται σε μερικές μουσικές σχολές και ωδεία και στις Πανεπιστημιακές μουσικές σχολές, δεν έχει την πρέπουσα για το μέγεθος και την αξία του έκταση. Εμείς στον ΟΦΕΛΠ θέσαμε ως βασικό στόχο από την αρχή της ιδρύσεώς μας να καταφέρουμε να μελετηθεί από όσο το δυνατόν περισσότερους Ψάλτες (γιατί αυτοί μας ενδιαφέρουν και αυτοί είναι οι ζωντανοί φορείς της ψαλτικής παράδοσης), το τεράστιο και πολυσχιδές έργο του. Επίσης καταφέραμε και έγινε μεγάλη προβολή του όλου συνθετικού του έργου στην αυτούσια μορφή του, αφού μέσω του διαδικτύου αναρτήσαμε ερμηνείες των περισσότερων ψαλλομένων στις εκκλησιές μας συνθέσεων του ,από πολλούς Ψάλτες διαφορετικών σχολών και ύφους. Όσο για την στροφή στην κλασικότητα που με ερωτήσατε, σαφέστατα ναι.

Και αυτό έπρεπε να το τηρεί με αυστηρότητα η Εκκλησία μας για διαφύλαξη ενός τέτοιου μουσικού θησαυρού όπως για αιώνες είχε καταφέρει το Πατριαρχείο. Τα μέλη του Πέτρου είναι όχι μόνον απόλυτα κλασικά γιατί καθιερώθηκαν αφού πρώτα ψάλλθηκαν και αγαπήθηκαν από μυριάδες Ψάλτες αιώνες τώρα, αλλά και ζώντα αφού συνεχίζουν να είναι και σήμερα χρήσιμα και αρμόζοντα για όλα τα ψαλτήρια. Γιατί είναι έργα προσευχητικά χωρίς ακροβασίες και περιττές υπερβολές, μεγαλοπρεπή και απλά ώστε να μπορεί να τα ερμηνεύσει κάθε Ψάλτης οποιασδήποτε σχολής και ύφους.

Π.: Πως κρίνεται το γεγονός ότι ο Πέτρος συνδιαλέχτηκε με την περιρρέουσα πολιτισμική ατμόσφαιρα; Η επαφή με το τάγμα των δερβίσιδων και την οθωμανική μουσική ήταν απόλυτα ακίνδυνη για την καθ' ημάς μουσική;

Π.Τζ.: Προ ετών κάποιος ευφάνταστος μουσικολόγος είχε γράψει κάποιο άρθρο για τον Πέτρο και εμμέσως άφηνε νύξεις ότι ο Πέτρος λόγω της συνδιαλλαγής του με τούς Δερβίσηδες ασπάσθηκε την θρησκεία τους. Μόνο πού δεν παρέθετε καμία απόδειξη. Ξέρετε για τον Πέτρο όποιο παλιό βιβλίο να ανοίξετε, θα βρείτε εκτός από τις συνθέσεις του και πολλές άλλες «προσωπικές» του ιστορίες και μυθοπλασίες. Αυτό έγινε επειδή ήταν για την εποχή του αλλά και μεταγενέστερα ακόμη και μέχρι σήμερα ένας μουσικός μύθος. Κάτι αντίστοιχο πού έγινε αν τον παραλληλίσουμε με τον Μότσαρτ. Εζησε και ανδρώθηκε ως μουσικός σε μία μεγάλη πρωτεύουσα με τεράστια πολύ- πολιτισμική ατμόσφαιρα. Ήταν αδύνατον ένας τέτοιου βεληνεκούς και ικανότητας μουσικός να μην ερχόταν σε επαφή με τους μουσικούς της Οθωμανικής μουσικής. Μάλιστα ήταν και δάσκαλός των.

Η επαφή του με τα Δερβίσινα τάγματα και την μουσική τους δεν ήταν καθόλου ακίνδυνη για την καθ' ημάς (εκκλησιαστική εν εκκλησίαις) μουσική. Όμως κατάφερε αυτός ο μέγας μουσικός -και αυτό τού έχει αναγνωρισθεί από πολλούς

σοβαρούς μελετητές του όλου έργου του-, να μην μεταφέρει ούτε «ένα μέτρο» εξωτερικής μουσικής στις συνθέσεις του για την εντός της Εκκλησίας λατρεία. Ας ψάξει οποιοσδήποτε το όλον έργο του Πέτρου ενδελεχώς. Πουθενά δεν θα βρεί ίχνος εξωτερικής μουσικής σε αυτά πού μελοποίησε για να ψάλλονται στην λατρεία. Ο ίδιος όμως συνέθεσε πάμπολλα πεσρέφια και τραγούδια με Βυζαντινή μουσική για εξωτερική χρήση. Αυτό ασφαλώς δείχνει τεράστια ικανότητα διαχωρισμού τού κάθε είδους μουσικής και για τον σκοπό πού την θέλουμε.

Π.: Γιατί παραμερίστηκε το «ρεπερτόριο» του Πέτρου από τους ψάλτες; Ήταν μια ιστορική εξέλιξη στην ιστορία της σύνθεσης; Το εντοπίζεται στην αλλοίωση της παράδοσης και του ύφους π.χ. εξευρωπαϊσμός, αναλελυμένη γραφή, επιβολή σολιστικού ύφους;

Π.Τζ.: Το έργο του Διδασκάλου Πέτρου δεν παραμερίστηκε στην ουσία ποτέ από τούς σωστούς μουσικούς Ψάλτες. Αλλά και αυτοί πού έχουν νεώτερα βιβλία στα αναλόγια τους, ουσιαστικά Πέτρο ψάλλουν. Εκτός βέβαια από τις ακραίες περιπτώσεις όπου κάποιος Ψάλτης «βλέπει» τον εαυτό του ως φίρμα του άσματος και δεν ψάλλει τίποτα πού να έχει σχέση με εκκλησιαστικό ήθος και ύφος. Πάντως είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικό το γεγονός ότι οι περισσότεροι νεώτεροι σήμερα Ψάλτες, είναι διαβασμένοι γενικά και μορφωμένοι μουσικά. Και αναζητούν, βρίσκουν και ενδιαφέρονται για τα κλασικά έργα. Όλα αυτά βέβαια είναι θέματα παιδείας και γενικής και ψαλτικής. Όσον αφορά το θέμα αλλοίωση παράδοσης και ύφους σαφέστατα η μη χρήση κλασικών έργων στα αναλόγια επηρεάζει αρνητικά αμφότερα, χωρίς να είναι η μοναδική αιτία. Παίζουν ρόλο και τα σημερινά ακούσματα όλων μας- ειδικά στα παιδιά. Χάθηκαν οι ήχοι του παρελθόντος από παραδοσιακά πανηγύρια, οικογενειακές εκδηλώσεις από όλα όσα άκουγαν οι παλαιοί.

Π.: Ποιές οι σκέψεις-συμβουλές προς τους ψάλτες αφενός, και αφετέρου προς τους Μουσικολόγους που δεν έχουν έχουν εκπονήσει ακόμα μια διατριβή για τον Πέτρο!

Π.Τζ.: Σκέψεις προτροπής θα αναφέρω και όχι συμβουλές. Προτρέπω λοιπόν όσους συναδέλφους δεν ψάλλουν κλασικά μέλη να επιχειρήσουν μία δοκιμαστική αλλαγή για μία ενιαύσιο περίοδο χρησιμοποιώντας στο αναλόγιο τους μόνο κλασικά βιβλία. Και να προσπαθήσουν να ερμηνεύσουν τα κλασικά μελωδήματα όπως αρμόζει δηλαδή με αναλύσεις και ενέργειες των σηματοφώνων ποιότητας και όχι μετροφωνικά και ξερά. Είμαι σίγουρος ότι τα κλασικά βιβλία δεν θα ξαναλείψουν από το αναλόγιο τους. Προς τους μουσικολόγους δεν έχω κάτι να πω. Ξέρω ότι ειδικά οι Πανεπιστημιακοί μουσικοί Δάσκαλοι του Πανεπιστημίου Αθηνών-μαθητές του κ.Στάθη-τους οποίους γνωρίζω-αλλά και μερικοί σε άλλα Πανεπιστήμια κάνουν σπουδαία δουλειά τόσο στην έρευνα όσο και στην εκμάθηση νέων Ψαλτών. Και η δουλειά τους έχει αρχίσει να φαίνεται. Διατριβές έχουν δοθεί για τον Πέτρο και σιγά-σιγά θα εμφανιστούν.

Θέλω στο σημείο αυτό να αναγγείλω και μία μουσικοφιλολογική εκδήλωση που προγραμματίζουμε ο ΟΦΕΛΠ και ο Μουσικός Σύνδεσμος Λακωνίας να γίνει σε μερικούς μήνες ή στην έδρα μας την Σπάρτη ή στην Αθήνα. Δεν θα εισέλθω σε

λεπτομέρειες απλά θα πω ότι θα παρουσιάσουμε μεταξύ άλλων ενδιαφερόντων και ένα έργο τού Διδασκάλου Πέτρου εκ τού Στιχηραρικού μέλους/γένους, το οποίο για πρώτη φορά θα δει το φως τής δημοσιότητας τόσο στην γραφή τού Πέτρου όσο και στην νέα εν χρήσει παρασημαντική πού μετέφερε εκλεκτός μουσικός και θα ψαλλεί από φίλους Ψάλτες.

Βασίλειος Χάδος: Ευχαριστούμε για την ευκαιρία της συνομιλίας.

Παναγιώτης Τζανάκος: Και εγώ σας ευχαριστώ.